

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologica

Ex Sacris Scriptvris, Conciliorvm Pontificvmqve Decretis, Et Sanctorvm Patrvm Ac Doctorum Placitis Expressa ; In qua, quidquid tum ad fidei mysteria sanè ac rectè intelligenda, & ab erroribus quibusvis discernenda, tum ad sacramenta debitè conficienda & ministranda, tum ad actiones humanas iuxta ...

Complectens ea quæ ad Sacramenta & mores pertinent

Abelly, Louis

Coloniæ Agrippinæ, 1659

§. 5. Quid sit conscientia dubia, & in dubiis quid agendum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38979

rium aut à quoquam consilium requirere possit : tunc ipsamet ad scrupulos concipiendos proclivitas sufficiens ratio esse potest, ipsam conscientiam scrupulosam deprensi, & penitus abijciendi : imò persona timorata conscientia, quæ citius mori eligeret, quàm data opera displicere, in his casibus, in quibus dignoscere non potest an peccaverit necne, v. g. an consensum plenum & deliberatum tentationi alicui præbuerit ; tunc sibi persuadere potest se non consensisse deliberatè, nec peccatum ullum saltem mortale commississe : cum fieri non possit, quod consensum illum plenè advertisset, si deliberatè tentationi illi consensisset : secus verò dicendum de ijs, qui in peccata mortalia crebrò incurrunt : illis siquidem tutum est in scrupulis rigidiorè partem amplecti, seque peccatores agnoscere & confiteri, quàm sibi periculose adhaerere ; cum tales ut plurimum ob peccandi assuetudinem peccatorum stimulum vix persentiant.

§. V.

Quid sit conscientia dubia, & in dubiis quid agendum.

OBSERVANDUM EST, aliud esse dubium juris, aliud verò dubium facti. Dubium juris dicitur illud, quod est de obligatione, vel de legitima facultate agendi, aut de legitimo actus valore dividiturque in dubium speculative & dubium practicum. Dubium speculative illud est, quo dubitatur de realiqua utrum licita sit, aut vitiosa, valida, aut invalida; v. g. an talis contractus sit licitus, an Matrimonium tali modo contractum sit validum. Dubium practicum est cum in particulari dubitatur, utrum hic & nunc liceat talem contractum inire tali cogitatione consentire.

Dubium vero facti est illud quo ambigitur utrum quid factum sit nec ne; v. g. utrum votum emissum sit, & emissum est, utrum impletum fuerit, His observatis

Dicendum 1. aliquid facere, vel omittere cum conscientia practicè dubia, seu cum dubio juris practico, semper est peccatum. Id constat tum ex cap. *Dominus*, de secundis nuptiis, ubi Lucius 3. summus Pontifex declarat illum, qui post secundum matrimonium bona fide contractum dubitare incipit de morte prioris coniugis, & utrum licet possit secunda coninge debitum exigere quam diu in illo dubio hæret, peccare, si debitum exigat: tum etiam ex eo quod ex pönens se deliberatè peccandi periculo peccat ut docet S. Tho. Quodlib. 8. art. 13. atqui operans cum tali dubio practico, exponit se periculo peccandi: ergo peccat.

Dicendum 2. non esse peccatum facere aliquid, vel omittere cum dubio speculativo, dummodo practicè iudicet operans, hinc & nunc tale opus sibi esse licitum, e.g. quamvis subditus speculativè dubitet, an bellum illud, quod à principe suo geritur, sit iustum, tamen in particulari practicè iudicare potest licitum sibi esse in tali bello pugnare, quamdiu ipsi non constat, quod sit iniustum, ut expresse docet S. Aug. Lib. 22. cont. Faust. c. 7. nihil enim obstat quin cum dubio speculativo simul consistere possit iudicium practicum verum & certum quia iudicij speculativi & practici veritas & certitudo ex diversis principiis & rationibus pendet: alia siquidem sunt rationes, ob quas aliquis de iustitia belli à principe suscepti dubitare potest; alia verò, ob quas iudicare potest licitum sibi esse in tali bello pugnare.

Dicendum 3. in dubiis facti, quoties urget necessitas, in qua de salute animæ agitur, tutiorem partem esse semper eligendam. Id constat ex cap. *Si quis autem*, de pœnitentia quest. 7. & ex cap. *Iuvenis*, de sponsalibus: unde sequitur, quod in collatione Sacramentorum, quæ ad salutem necessaria sunt, quando dubium aliquod emergit, sententia tutior pro salute illius cui conferuntur, amplectenda sit, e.g. si dubitetur, an puer Baptismum susceperit necne, tutior pro illius salute sententia amplecti debet, quæ est Baptismum illi sub conditione esse conferendum: quod etiam

à simili dici debet, quando salus corporalis alicuius periclitatur: tunc enim medicus succurrere tenetur eo medicamento, quod tutius esse iudicat; aliàs graviter peccaret, si eo posthabito experiendi gratià medicamentum minus certum adhiberet.

In aliis verò dubiis, in quibus non est adeò urgens necessitas, neque etiam tam arcta intercedit obligatio ad tutiorem partem amplectendam (præsertim si grave sit quod incommodum inde sequatur, e.g. qui de naturali sui dubitat, utrum legitimus, sit an illegitimus) non tenetur semper sequi partem rigidiorem, & tutiorem sed mitiorem & benigniorem, dummodo probabilis & certa sit amplecti potest. Ita Navar. cap. 27. numer. 130. Sylv. verbo, *Filius* quaest. 12. vbi Panorm. & alios Doctores citat.

Dicendum 4. in dubio meliorem semper esse conditionem possidentis. Ita habetur regula 65. in 6. ex quo sequitur quod, si quis dubitare incipiat, utrum res quam hætenus bona fide possedit, sua sit vel aliena, nec diligenti inquisitione adhibita id cognoscere possit, tunc illi sibi tuto potest retinere. Ita Ioan. Med. quaest. 17. de restitutione, Sylv. verbo, *Præscriptio*, num. 3. ubi citat Glossam & Panormit. qui hæc sententiam dicit esse communem.

Dicendum 5. in dubio factum non præsumi, sed demonstrari debere. Ita Sor. Suar. Azor, & plures alijs, quos citat & sequitur Laym. tract. 1. de conscientia c. 5. parag. 3. & sequitur L. *In bello*, parag. *facta*, ff. *captivis*, e. g. in dubio, utrum quis votum emisit, non debet censeri obligatus, si autem constet illi de voto emisso, dubitet autem, an illud impleverit, tunc ad illud implendum tenebitur. præter cit. Doctores Suar. lib. 4. de voto cap. 5. Item dubitans, an lex aliqua ita sit vel promulgata; si post diligentem inquisitionem nihil certi deprehendere possit, sed semper æque dubius remaneat, tunc præsumere potest non esse, si verò post legem latam & promulgatam dubitet.

an sit revocata, vel usu contrario abrogata tunc præsumptio stat pro lege, proindeque ad illam servandam obligatio est. Ita Lessius in prælect. Theolog. ad q. 19. dub. 10.

Superest una difficultas circa conscientiam dubiam; nimirum quando quis in eas angustias redigitur, ut quidquid faciat, peccatum devitare non posse videatur; & sic dubius, & anceps apud se est; quid potissimum agere debeat; v. g. interrogatus quis in privata conversatione de peccato occulto alterius sibi cognito, dubitat, quid sibi agendum sit; & verimque peccandi periculum sibi imminere videt: si enim negaverit ab illo commissum esse, aut à se cognitum, mentietur, si vero illud declaraverit, vel aliis loquendi modis usus fuerit, unde adstantes veritatem facti coniecere possint, famam proximi lædet. & detractionis peccatum incurret.

Resp. in tali casu, & aliis similibus, si nullum aliud pateat effugium neque ullo modo se quis ex eiusmodi angustis liberare possit, tunc id eligere, & agere debet quod minus malum sibi videtur, & illud agendo conscientiam peccati deponere, quia iuxta regulam iuris, *Ad impossibile nemo potest obligari; quis enim* (vt dicit S. Aug. Lib. 3. de lib. arb. c. 13.) *Peccat in eo, quod nullo modo caveri potest; Neque refert, utrum quis se ipsum sua culpa in hanc perplexitatem coniecerit, quia, quidquid fit de præterito, quod in eius potestate amplius non est, certe ad evitandum novum peccatum sufficit, vt quis tunc faciat id quod in se est. Nihil enim quovis tempore* (vt recte monet Gerson in regulis moralibus part. 2. tract. 1.) *amplius, ab homine requirit*

Deus; qui (vt declarat Concil. Trident. sess. 6.

cap. 11.) *impossibilia non*
inbet,

SEC.